

A FELADVÁNYTÓL A „CENZÚRÁIG”

Felvezetés

Ebben a fejezetben négy, szorosan összetartozó írás kapott helyett. A „történet” azzal kezdődött, hogy Sándor György humoralista nyomatékosan „felszólított”, írjam le neki, mit gondolok Kertész Imre Nobel-díjáról, hazai fogadtatásáról. Megtisztelő felkérésének képtelen voltam ellenállni; már csak azért is, mert (mi tagadás) hízelgett a gondolat, hogy lám, tőlem vár szellemi útmutatást. Ebből született A feladvány, meglehetősen sok alkotói pepecseléssel, mérlegeléssel, egyensúlyozással. Az rögtön világossá vált számomra, hogy az elkészült darab egyik „éke” lehet majd készülőben lévő trilógiám (A törzsi háború természetrajza...) Harmadik könyvének, amelyben a *megoldásnak* eredek nyomába. Ugyanakkor a téma időszerűsége, az irodalmi Nobel-díj nyomán felbolydult magyar közélet valószínű érdeklődése arra biztatott, hogy kíséreljem meg a mielőbbi megjelentetést valamelyik napi- vagy hetilapban. Mivel már jó ideje nincs „saját” újságom, amely természetes szükségét érezné írásaim közlésének, a felajánlás egy gyors, mindenképp szokatlan s talán nem kevésbé pofátlan módját választottam. Négy szerkesztőségnek (Népszabadság, Magyar Demokrata, Heti Válasz, Élet és Irodalom) küldtem el e-postán a következő levél kíséretében:

Tisztelt Főszerkesztő Úr!

Tőlem teljesen szokatlan s példátlan módon, Önnek s még három „sorstársának” egyszerre ajánlom fel közlésre frissen elkészült írásomat. Túl fontosnak vélem a benne foglaltakat ahhoz, hogy egymás után tegyek kísérletet arra, vajon ki (melyik újság, melyik főszerkesztő) hajlandó szabad utat adni neki – hiszen a közlés valószínűsége amúgy is csekély, hol ezért, hol azért. Mondanom sem kell, amelyik lap válaszában elsőként mutat érdeklődést, annak szánám az írást, a többinek pedig azonnali jelezném, hogy kérésem tárgytalanná vált.

Az írás meglehetősen hosszú, de nem állnék ellent sem a két részben való közlésnek, sem a jogos szerkesztői húzásoknak, rövidítéseknek....

Üdvözlettel: Varga Domokos György

Nos, a Népszabadság (a főszerkesztő titkárnője) azonnal visszajelzett, hogy megkapta a küldeményt, s eljuttatja az illetékes szerkesztő kezébe. A Magyar Demokrata, cikkeim-tanulmányaim korábban legbiztosabb közlője, ezúttal már nem is válaszolt, amiképp a Heti Válasz sem méltatott figyelemre. Szemben az Élet és Irodalom (továbbiakban: ÉS) főszerkesztőjével, aki még a küldés napján

több e-levéllal igyekezett utolérni, hogy elmondhassa: vevő az anyagra, és hogy aggódva megkérdezhesse: nem csapott-e le rá az orruk előtt valaki.

Hogy mi történt ezek után még a megjelenést megelőzően, majd azt követően, ugyancsak szorosán a témánkhoz, azaz a törzsi háborúhoz tartozik, ezért hasznosnak ítélem beszámolni róla. Az első írás (A feladvány. *Kertész Imre Nobel-díjához*) mindenekelőtt maradéktalanul tartalmazza azt a szöveget, amelyet elküldtem az ÉS-nek, és amelyből a nagyvonalú szerkesztők nem túl sokat vágtak ki, ám talán annál jellemzőbb részeket. Erről majd a negyedik írásban elmélkedem (A „cenzúra”. *Az Élet és Irodalom természetrajzához*), mint ahogy ugyancsak itt taglalom azt a különös szerkesztői filozófiát, amely *egyfelől* a magyar sajtóban voltaképp szokatlan és páratlan szabadság (szókimondás, sokoldalúság), *másfelől* a szigorú szerkesztői elképzelések sajátos érvényesíttetése között repdes és vívódik. Az ÉS – még megfejtendő okokból – egy idő múltán tartózkodott ugyanis azoknak a hozzászólásoknak a közlésétől, amelyek így-úgy elismerőleg szóltak A feladványról, ugyanakkor hosszú szünet után egy olyan írással zárta le az el sem kezdett „vitát”, amely csekélységemet végkövetkeztetésként holokausz-relativistának, holokausztagadónak és csurkistának titulálta. Talán megbocsátható, hogy eme műből az idevágó megállapításokon (mint „bizonyítékok” bemutatásán) túl egyetlen sort se fogok idézni, viszont kíváncsiak számára később megadom a megkereséséhez szükséges adatokat (szerző neve, cím, megjelenés időpontja). Másodikként inkább egy olyan írást közlök (Apám. *Gabor Laufer levele A feladványhoz*), amelynek szerzője erős családi érintettsége (első kézből szerzett élményei és ismeretei) folytán cáfolhatatlanul hiteles tényeket és gondolatokat fűzött A feladványhoz; ezt pedig harmadikként egy olyan *meg nem jelent* hozzászólás követi (Kozma György: „Nincs hatalmam emberek és helyzetek fölött”), amely voltaképp főszereplője, s egyben szenvedő alanya a művem közlését követő eseményeknek, vagyis az ÉS sajátos szerkesztési filozófiájának. A már említett negyedik (s egyben utolsó) írás (A „cenzúra”) éppen ezt a különös kettősséget igyekszik megfejteti: Vajon melyik arc az igazi? Melyiket tekinthetjük hitelesnek? A szabadon szólót? A „cenzúrázó”? Mindkettőt?